Uluslararası Hava Hukuku

ve

Devletlerin Sorumluluğu

Sunum Planı

- Hava Hukuku Temel Kaynaklar
  - 1919 Paris Antlaşması
  - 1944 Şikago Sözleşmesi
  - Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı Kararları (ICAO)
- Meşhur İhlaller
- Sorumluluk ve Yaptırımlar

Temel Kaynaklar

- 1919 Paris Antlaşması
  - Hava araçlarının kullanımındaki artış
  - Hava sahası egemenlik alanı (Karasuları)
  - Devlet Uçakları:" *Askeri uçaklar ile devlet hizmetine tahsis edilmiş (posta, gümrük, polis, devlet erkanı uçakları vb.) uçaklar*"
  - Sivil Uçaklar:"*Diğer*"
  - Devlet Uçakları için özel izin şartı

- 1944 Şikago Antlaşması
  - Tarifeli ve Tarifesiz Uçuşlar Ayrımı
  - 1953 Lissitzyn Yorumu

- 1981 ICAO Kararı ve 1984 değişikliği
  - İhlal eden uçağa karşı silah kullanmama;
    - Rotasına müdahale
    - Hava sahasını terke zorlama
    - İnişe zorlama

Meşhur İhlaller

- 1952 ABD-Sovyet Rusya
- 1953 ABD-Çekoslavakya
- 1960 ABD-Sovyet Rusya (İncirlik-U2)
- 1999 Pakistan-Hindistan

1952 yılında Amerikan askeri uçağı Japonya açıklarında (Hokkaido) yakınlarında Sovyet askeri uçağı tarafından düşürüldü.

ABD Adalet Divanına başvurdu.

Sovyetler egemenlik haklarına ihlal edecek bir hareketi engellediklerini Adalet Divanının yetkisi olmadığını dile getirdi.

Mahkeme "yetkisiz".

1953 ABD-Çekoslavakya

Almanya'da bulunan askeri birlikten havalanan Amerikan askeri savaş uçağı, Çekoslavakya sınırını ihlal edince düşürüldü.

ABD, Adalet divanına başvurdu, Çekoslavakya davayı görmesi için mahkemeye yetki vermedi.

1960 U2 Krizi

1960 U2 Krizi

- İncirlikten havalanan casus uçağı U2 Sovyetler üzerinde düşürüldü.
- ABD: "NASA'ya ait meteoroloji uçağı"
- "*The incident resulted in great humiliation for Eisenhower's administration*"
- Yüksek irtifada uçabilen uçaklar (U2-70.000 mil/21.000m) bile füzelerle vurulabilir.

1999 Pakistan-Hindistan

- Atlantik olayı olarak biliniyor.
- 16 kişilik askeri personel taşıyan uçak, silahsız, manevra amaçlı uçuş
- Hindistan hava kuvvetleri tarafından vuruldu.
- "*Hindistan hava savunma sistemi test ediliyordu*"
- Pakistan: 60 milyon dolar tazminat (400.000 dolar harcadı)
- Adalet Divanı "yetkisiz"
- Sonrasında Pakistan bölgeye gelen gazetecileri taşıyan 3 helikopteri vurdu. "*Jetler hedef alınmıştı*"
- 2 ay sonra askeri darbe (Pervez Müşerref)

Sorumluluk

- Uluslararası hukuka aykırı fiil
- Devlete yüklenebilme
- Zararın ortaya çıkması her zaman şart değil!
- Sorumluluğun uygulanması
  - Eski hale getirme
  - Tazminat
  - Tatmin
  - Yaptırımlar

Yaptırımlar

- Farklı yapı (Ulusal-Uluslararası Farkı)
  - Merkezi egemen gücün yokluğu
  - Devletlerin harekete geçmesi
  - Diplomatik, ekonomik, hukuki, askeri
- Öne çıkanlar;
  - Misilleme
    - U. Hukuka uygun karşılık (limanları kapat, non grata, boykot vb.)
  - Zararla karşılık verme
    - Durumun düzeltilmesini ister
    - Sonra U. Hukuka aykırı karşılık verilir (anlaşmaların feshi, malların ve gemilerin zaptı, ambargo)
    - Kuvvet kullanmak yasak, ölçülü sınırlı kuvvet kullanma mümkün